מסורת הש"ס

א) אלא, ב) נבהת, ג) בא, ד) עי' ספרי פרשת דברים וש"ר פ' נ"א, ה) עי' מגילה כט ב, ו) עי' הגהות הגר"א ועיין ש"ק ועיין ברמב"ן פ' תשא. (גליון הש"ס), ז) מגילה פ"ק הל"א וש"נ, ח) ס"א הכל מודין, ט) השני נוהגות, י) ס"א להבא, כ) מגילה ו ב, ל) נדרים פ"ח הל"ו ומגילה פ"א הלכה ה ובבלי נדרים סג א, מ) בס"י הנוסחא אלא שכותבין אדר השני תיניין רי"א אדר השני כותבין תי"ו ודיו,

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ב ממגילה הלכה יג טוש"ע או"ח סי' תרלז ס"א:
ח ב טוש"ע אה"ע סימן קכו סעיף ז וטוש"ע חושן משפט סימן מג:

נוסחת הבבלי

(א) הנקרא כו': (ב) א"ר ביבא כו': (ג) לא כדין אמר ר"ח ור"ה ורב: (ד) ר' יוסי ורבי אחא כו' א"ל ר' יוסי לרבי אחא: (ה) והא מתני' מקום כו': (ו) וחוזר וקראה בט"ו: (ז) אתה עוקרת זמן: (ח) ר' ברכיה בשם רב ורב סימון כו': (ט) ר' חגא לציפורי אמר כו': (י) כותבין אדר הראשון (ואדר השני אלא שכותבין אדר הראשון) ראשון ואדר השני סתם דר"מ רי"א כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' נתבעין למשכן ונותנין וכימי ר' יוסי בר' חנינא הוה מתניתא כצ"ל:

הגהות הגר"א

[א] צ"ל מה שירצו יביאו וכו' לקרבן מה שירצו יביאו אבל יד כולם שוה העשיר לא ירבה ממחצית תרומת אדנים לאדנים וכו' וגירסת הספרים מה שירצו יעשו הוא שבוש דהעשיה לא היה כפי רצונם רק ההבאה בב' תרומות הנ"ל: [ב] ה"ג לא מסתברא לשעבר אלא להבא לא והא תני וכו' א"ר מני ויאות אילו בן ט"ו שקראה בי"ד ולא קראה בט"ו שמא שומעין לו אם אמרת וכו'. וה"פ הא דאר"ח הכל יוצאין וכו' לא בא לאשמועי' שאם קרא בי"ד ועבר יום ט"ו שילא בקריא' י"ד דמאי קמ"ל מאי דהוה הוה אלא דאתא לאשמועינן דלהבא לא שאם קרא בי"ד ועדיין יום ט"ו לפניו נמי אין צריך לקרות בט"ו שכבר יצא בי"ד שהוא זמן קריאה. ופריך והא תני מקום שנהגו וכו'. אילו בן ט"ו שקראה בי"ד ולא קראה וכו' כלומר שעשה כן לכתחלה שקרא בי"ד ולא בט"ו שמא שומעין לו א"כ אתה עוקר זמן כרכי' בידך וברייתא אמרה למקום שנהגו לקרות ב' ימים היינו מספק שמא הוא כרך וצריך לקרות בט"ו ואם כן איך נאמר שלכתחלה יקראו בי"ד תמיד ותעקר זמן כרכים אע"כ דלכתחלה אסו' לבן ט"ו לקרות בי"ד אבל בההיא דר"ח איירי דאם קרא פעם אחת באקראי בי"ד שילא דבכה"ג לא מיעקר זמן כרכי': [ג] כותבין אדר ראשון ראשון ואדר שני סתם ר"י אומר וכו' כצ"ל:

תורה אור השלם

1. וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כֹּל נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח וָנֶזֶם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל כְּלִי זָהָב וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפַת זָהָב לַייָ: שמות לה כב

2. וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל אַהֲרֹן: שמות לב ג

3. וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר: שמות יט יז

4. וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה בָּהּ וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן: דברים א כב 5. אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַייָ וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַייָ כִּי גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם: שמות טו א 6. וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא: במדבר יד א 7. אָמַרְתִּי אַךְ תִּירְאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר וְלֹא יִכָּרֵת מְעוֹנָהּ כֹּל אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ אָכֵן הִשְׁכִּימוּ הִשְׁחִיתוּ כֹּל עֲלִילוֹתָם: צפניה פרק ג פסוק ז 8. וְעָשִׂיתָ כַפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ: שמות כה יז 9. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי: שמות כה ב 10. וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת: שמות כה ג 11. הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט מִמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל לָתֵת אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם: שמות ל טו 12. זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַייָ: כֹּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת יְיָ: שמות ל יג, יד

גמרא

א"ל כולה כאחת היא באה ולמה אמרו בשלשה פרקים כדי לעשו' פומבי לדבר ר' יהודה בר פזי בשם רבי (א)הן נקרא ולא נבעת. לטובה [1]כל נדיב לב לרעה [2]ויתפרקו כל העם וגו' לטובה [3]ויוצא משה את העם לרעה [4]ותקרבון אלי כלכם. לטובה [5]אז ישיר משה ובני ישראל לרעה [6]ותשא כל העדה וגו' אמר ר' חייא בר אבא [7]אכן השכימו השחיתו וכל השחתה שהיו עושין בהשכמה היו עושין אותה (ב)א"ר אבא בר אחא אין את יכול לעמוד על אופיא של אומה זו נתבעין לעגל ונותנין נתבעין למשכן ונותנין. תנא ריב"ח הדא מתניתא [8]ועשית כפורת זהב טהור יבא זהב של כפורת ויכפר על זהב של עגל ר' חגי בשם רשב"נ שלש תרומות נאמרו בפ' זאת תרומת אדנים ותרומת שקלים ותרומת המשכן [9]דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' זו תרומת אדנים מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי זו תרומת שקלים [10]וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומת המשכן תרומת המשכן למשכן [א]מה שירצו יעשו תרומת שקלים לקרבן מה שירצו יעשו כדי שיהא יד כולן שוה. תרומת אדנים לאדנים [11]העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. אמר רבי אבון אף בפרשה הזאת נאמר בה ג' תרומות [12]מחצית השקל תרומה לה' יתן תרומת ה' לתת את תרומת ה': בט"ו בו קורין את המגילה בכרכים: (ג)לא כן אמר רבי חלבו ר"ה רב בשם ר"ח רבה הכל יוצאין בי"ד שהוא זמן קריאתה (א"ל) לא בא אלא ללמדך שכל המצות הנוהגו' באדר שני אינן נוהגות באדר ראשון (ד)ר' יוסה ור' אחא הוון יתבין א"ר יוסה לר' אחא [ב]לא מסתברא אלא לשעבר אבל לבא לא (ה)והא תני מקום שנהגו לקרותה שני ימים קורין אותה שני ימים א"ל אוף אנא סבר כן אמר רבי מנא ויאות אילו משקרייא בי"ד (ו)חוזר וקרייא בט"ו שמא אין שומעין לו אם את אומר כן נמצאת (ז)עוקר זמן כרכים בידך. תני רשב"ג אומר מצות הנוהגות באדר שני אינן נוהגות בראשון חוץ מהספד ותענית שהן שווין בזה ובזה (ח)ר' בא רבי ירמיה בשם רב ר' סימון בשם ריב"ל הלכה כרשב"ג (ט)רב הונא רבה דצפורין אמר הנהיג ר"ח בציפורין כהדא דרשב"ג לא אמר אלא הנהיג (אבל) הא להלכה לא אבל לענין שטרות (י)[ג]כותבין אדר ראשון ואדר שני סתם ר"י אומר אדר ראשון סתם

קרבן העדה

פני משה

תקלין חדתין

משנת אליהו

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שהיא ראשי תיבות תניין וסגי בזה: **ומשקין את הסוטות.** בודקין אם ראוי' לשתות: **ומפרקין את המנעל מע"ג אימוס כו'.** לאו לצרכי רבים הוא אלא סיומא דתוספתא הוא ובחול המועד איירי דמותר לפרק המנעל מע"ג הדפוס שאין זה מעשה אומן אבל אסור להחזירו שצריך אומן ואסור במועד: **תמן תנינן.** פ"ק דמו"ק: **משקין בית השלחין ומציינין את הקברות ויוצאין אף על הכלאים במועד: ופריך לא כבר ציינו באדר.** כדתנן במתני' ולמה צריך תו לציין במועד: **ושטפו.** לציון הראשון וצריך ציון אחר: **לא כבר יצאו באדר.** ולמה להו לצאת שנית במועד: **ואין הצמחין.** של הכלאים היו ניכרין כולן בט"ו באדר: **מניין.** רמז לציון הקברות מקרא: **טומאה קוראה וכו'.** כלומר עושים סימנים על הטומאה כדי שיהיה מרגיש ופורש:

סתם אדר שני תניין: [א]מתקנין את הדרכים ואת הרחובות ואת מקוות המים ועושין כל צרכי הרבים: אלו (א) אהן צרכי הרבים דנין דיני ממונות ודיני נפשות דיני מכות (ב)ופודין ערכין וחרמים והקדישות ומשקין את הסוטה (א)ושורפין את הפרה ועורפין עגלה ערופה ורוצעין עבד עברי ומטהרין את המצורע ומפרקין את המנעל מעל גבי המים (ב) ואין מחזירים (ג)אותן תמן (ד) תנינן משקין בית השלחין (ג)ומציינין על הקברות (ב)לא כבר ציינו מאדר ותיפתר שירד שטף של (ה) גשמים ושטפו: ויוצאין אף על הכלאים לא (ו) כבר יצאו מאדר תיפתר (ד)שהיתה השנה אפילה ואין הצמחין נכרים מניין (ז) לציון (ג)ר' ברכיה ר' יעקב בר בת יעקב בשם ר' חונייא דברת חוורין ר' יוסה אמרי לה ר' יעקב בר אחא בשם ר' חונייא דברת חוורין ר' חזקי' ר' עוזיאל בריה דרב חונייא דבית חוורן בשם ר' חונייא דבית חוורן [1]וטמא טמא יקרא כדי (ח) שתהא הטומאה קוראה לך בפיה ואומרת לך פרוש ר' אילא בשם ר' שמואל בר נחמן [2]ועברו העוברים בארץ וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון עצם מיכן (ה)שמציינין על העצמות אדם מיכן שמציינין על השדרה והגלגולת ובנה מיכן שמציינין (ט) על גבי אבן קבועה אם אומר את ע"ג אבן תלושה אף היא הולכת ומטמא במקום אחר אצלו (ד)למקום טהרה ציון מיכן לציון ומצא (י) (ו)אבן אחת מצויינת אע"פ שאין מקיימין כן המאהיל עליה טמא אני אומר מת [ב]מצויין והיה נתון תחתיה היו שתים המאהיל עליהן טהור וביניהן טמא אם היה חורש בינתיים הרי הן כיחידיות ביניהן טהור וסביבותיהן (טהור) טמא תני (כ) אין מציינין על הבשר שמא נתעכל הבשר (ה)ר' יוסטא בר שונם בעא קומי ר' מנא ולא נמצא מטמא טהרות למפרע א"ל מוטב (ל) שיתקלקלו בו לשעה ואל יתקלקלו בו לעולם:

הלכה ב מתני' א"ר יהודה (מ) (ז)בראשונה היו עוקרין ומשליכין לפניהן משרבו עוברי עבירה (ו)היו משליכין לדרכים התקינו שיהו מפקירין (ז)את כל השדה: **גמ'** אמר רבי יהודה כו': תני אמר ר' יהודה (נ) (ז)בראשונה היו עוקרין ומשליכין לפניהן והיו שמחים שתי שמחות אחת שהיו מנכשין שדותיהן וא' שהיו נהנין מן (ח)הכלאים משרבו עוברי עבירה היו משליכין על הדרכים אע"פ כן היו שמחים שהיו מנכשין שדותיהן התקינו שיהו מפקירין (ס)כל השדה כולה. מניין (ע) (ח)שהפקר בית דין הפקר דכתיב [3]וכל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה מניין שהיא פטורה מן המעשרות (ט)רבי יונתן בריה דרב יצחק בר אחא שמע לה מן הדא (ט)אין (פ) מעברין את השנה לא בשביעית ולא במוצאי שביעית ואם עיברוה הרי זו מעוברת וחודש א' שהוא מוסיף לא פטור ממעשרות (י)הוא עד כדון שביעית מוצאי שביעית מאי א"ר (צ)(אבהו) ר' בון שלא לרבות באיסור חדש ר' זעירא בשם ר' אלעזר (ר' אבהו) הדא (ק) דאת אמר עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ לארץ אבל משהתיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ לארץ היא שביעית היא של שאר שני שבוע: [ג]תני אין מעברין וכו': א"ר מנא הדא דאת אמר בראשונה שהיו השנים כתקנן אבל עכשיו שאין השנים כתקנן היא [ד]שביעית היא שאר שני שבוע תני (ר) של בית רבן גמליאל עיברוה במוצאי שביעית מיד א"ר אבון אין מן הדא לית את ש"מ כלום [4]שמור את חדש האביב שומריהו (ש) (י)שיביאו בחידושו והיידא (ת) אמר' דא (כ)גדיש (א) שלא לוקט תחתיו כל הנוגעות בארץ הרי הן (זה) של עניים וא"ר אמי בשם

ריבב"ן

משנה ב בראשונה היו עוקרין. הכלאים ומשליכין לפני בהמתן משרבו עוברי עבירה שלא היו נמנעין לזרוע כלאים והיו שמחין שתי שמחות אחת שמנכשין שדותיהן ועוד שמשליכין לפני בהמתן התקינו שיהיו משליכין בדרכים ולא לפני בהמות ועדיין היו שמחין שמחה אחת שמנכשין שדותיהן התקינו שיהיו מפקירין את כל השדה והפקר ב"ד הפקר כדכתיב וכל אשר לא יבא לשלשת הימים יחרם

תקלין חדתין

הראשון הוא: **ה"ג תמן תנינן.** והיא בריש מ"ק ומהדר הכא לפרושי מתני' דהתם משום ג' דברים דקשיא להו מהכא להתם: **ומפרקין המנעל כו'.** בדיני חוה"מ חשיב לה בתוספתא דלפרק המנעל מע"ג הדפוס שאינו צריך אומן שרי משא"כ להחזיר דצריך אומן אסור: **ולא כבר ציינו באדר.** כדתנן במתני' דהכא ומציינין כו' ולמה צריך תו לציין במועד: **תפתר.** תריץ: **ושטפו.** וצריך ציון אחר: **אפלה.** שנה מאוחרת. כלומר שאיחרו הזרעים לצמוח ולא היו ניכרים עוד בט"ו באדר: **מנין לציון.** היכא רמיזא בקרא: **קוראה לו פרוש.** כלומר עושים ציונים על הטומאה לידע להפריש: **וראה עצם אדם.** האי קרא בנבואת יחזקאל כתי' ופשטי' דקרא אלעתיד שיעשו ישראל ציונים על עצמות הפגרים ליטול משם ולקברם בגיא המון גוג מ"מ רמז הוא שלא בא הכתוב אלא להזהיר וללמד שיהא עושה ציון שיפרשו מן הטומאה: **על העצמות.** אע"פ שנתעכל הבשר מ"מ מטמא באהל אי אית בהו רובע הקב: **על השדרה כו'.** אע"פ שאינן אלא עצם א': **ע"ג אבן קבועה.** על הקבר דהכי משמע לישנא דקרא ובנה שיהא מחובר כבנין לאפוקי אבן המתגלגל וכדמפרש ואזיל: **במקום אחר.** אשר תתגלגל לשם יאמרו ששם היא הטומאה ויטמאו טהרות שלא כדין: **אצלו למקום טהרה.** מדלא כתיב ובנה עליו אלא אצלו משמע שהציון ע"ג מקום טהרה שאצל הקבר מציינין ובבבלי מ"ק (ה' ב') מפרש שלא להפסיד את הטהרות שאם היה הציון על הקבר ממש לא היה מרגיש עד שבא פתאום על הציון ויטמאו הטהרות לכך עושין הציון סמוך לטומאה ברחוק קצת דכשבא על הציון מרגיש ואינו הולך על הטומאה: **אע"פ שאין מקיימין כן.** שהרי צריך להרחיק הציון מן הטומאה ואם עשה הציון על הטומאה ודאי אין מקיימין כן אלא צריך לתקן מטעמא דפרישית והל"ל דכי מצא אבן א' מצויינת ודאי במקום טהרה עומדת מ"מ המאהיל עליה טמא: **היו שנים.** אבנים מצויינות וריוח ביניהן: **המאהיל עליהן טהור.** שאני אומר מפני הטומאה שביניהם ציינו על האבנים והם על מקום טהרה עומדים כדלעיל: **אם היה חורש.** המקום שבין האבנים חרוש דודאי אין חורשין מקום הטומאה וחיישינן שמא תחת כ"א מהאבנים יש טומאה ולכך ביניהם טהור וע"ג טמא: **שמא נתעכל הבשר.** עד פחות מכזית וטעמא כדמפרש לה ר' מני: **למפרע.** דהא כ"ז שלא נתעכל הבשר מטמא באהל ואי ליכא ציון והוא לא ידע ועבר עליו מפסיד טהרותיו: **לשעה.** עד שיתעכל: **ואל יתקלקלו בו לעולם.** דכשיעשו ציון יסברו לעולם שעדיין הטומאה שם וישרפו בחנם כל קדשים שיעברו עליהן בשוגג או בלילה וכשאין מציינין אין שורפין עליו אלא מחדש שלא חסר עדיין: **מתני' היו עוקרין.** הכלאים ומשליכים לפני בעל השדות כדי שיתביישו: **משרבו ע"ע.** מפ' בגמרא: **גמ' שהיו מנכשין שדותיהן.** דכשנוטלין הכלאים מאליו היה מתנכש: **שהיו נהנין מן הכלאים.** שמשליכין לפני בהמתם: **יחרם כל רכושו.** הרי שעזרא וב"ד דינו היה בידם להפקיר כל רכוש עובר על דבריהם: **מנין שהיא פטורה מן המעשרות.** דהפקר גמור שהפקירו בעליו ילפינן לה מקרא שהיא פטורה ממעשרות ומיבעיא ליה אי הוי הפקר ב"ד כמו שהפקירו בעליו להפקיע אף מן המעשרות דאף שכבר למדנו לענין לזכות בה הוי הפקר ב"ד הפקר ויכול מי שרוצה לזכות בה דלמא להפקיע ממעשרות לא הוה הפקר דדעת ב"ד גופייהו אפשר לא הוי אלא להפקיע זכותא דידיה דהעובר אבל לא להפקיע זכותא דלוים דלאיהו מאי עבידתייהו או דלמא כיון דהפקר ב"ד הוי הפקר לכל הרוצה לזכות בה שוב לא קרינן ביה כי אין לו חלק ונחלה עמך: **לא בשביעית.** לפי שמאריכין עלייהו איסור עבודת קרקע ולא ימצאו מאין להביא העומר ושתי הלחם: **ולא במ"ש.** בסמוך מפרש לה: **וחדש א'.** שנתוסף בעיבורו בשביעית וכי אינם פטורים הפירות ממעשרות באותו חדש ואם"ד הפקר ב"ד אינו פוטר ממעשרות למה יהא מעובר אם עיברוהו בשביעית: **ניחא בשביעית.** דאין מעברין כדפרישית: **מ"ש מאי.** כלומר מ"ט ואידי דאייתי הך ברייתא מהדר לפרושי והדר פריך למאי דאיירינן לאוכוחי מהך ברייתא דהפקר ב"ד פוטר אף ממעשר: **שלא לרבות כו'.** לפי שהישן כבר כלה בשביעית ולא נמצא בשמינית כ"א חדש: **ירק מח"ל לארץ.** שחשש שמא יביא עמהן גוש מעפר ארץ העמים שמטמא במגע ומשא ויטמא טהרות של א"י: **אבל משהתיר כו' ירק.** וה"ה תבואה: **היא שביעית כו'.** דלעולם מותר לעבר שהרי יכולים להביא תבואה מחו"ל וימלא להביא העומר ושתי הלחם מהספיחים: תני אין כו' עד מעוברת ל"ג לה: **שהיו השנים כתיקונן.** שהיה התבואה ממהרת להתבשל בניסן כמ"ש בפ"ק דתענית יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה שנאמר הלא קציר חטים וגו' והיה ראוי לאכול מן החדש לכך אין מעברין במ"ש כדי שלא יעכבו במה שמאריכין להם איסור חדש משא"כ עכשיו שאין השנים כתיקונן ואין התבואה ממהרת להתבשל עד אחר ניסן: ה"ג **היא מ"ש היא שאר שני שבוע.** לעולם מעברין דלא איכפת להם מה שנאריך איסור חדש דבלא"ה אינה ראויה עדיין לאכול: **אין מן הדא כו'.** אדלעיל מהדר לאקשויי אדר"נ בר"י שהוכיח מהך דמעברין בשביעית דהפקר ב"ד פוטר ממעשר וקאמר אי מזו הברייתא ליכא הוכחה כלל: **שמרהו שיבוא בחידושו.** וה"ק קרא שמור את חדש ניסן של חמה שהוא זמן אביב שיהא בחידושה של לבנה של ניסן ולפיכך היו מעברין כדי שיבא תמיד בחידושו וא"כ מדאורייתא צריך לעבר אלא דבשביעית דוחין העיבור אבל אם עיברוהו מעוברת כדינא דאוריי' הלכך ליכא למשמע מינה: **והיידא אמר דא.** אלא מהיכן מוכח דהפקר ב"ד פטור ממעשר: **גדיש.** של תבואה: **שלא נוקט.** הלקט של עניים: **כל הנוגעות.** השבלים

ועברו העוברים וגו'. בנבואת יחזקאל כתיב שלעתיד יעשו ישראל ציונים על עצמות הפגרים המושלכין ופשטיה דקרא הציון הוא שיטלו אותו משם ויקברנו בגיא המון גוג מ"מ רמז הוא שבא הכתוב להזהיר וללמד שיהא אדם עושה ציון שיפרישו מפני הטומאה: **עצם.** קדריש כולא קרא: **על העצמות.** אע"פ שנתעכל הבשר דאכתי מטמא באהל ואיירי בשיש בהן רובע הקב אע"פ שאינן לא רוב בנין ולא רוב מנין: **על השדרה ועל הגלגולת.** אע"פ שאינן אלא עצם אחד: **ע"ג אבן קבועה.** על הקבר לאפוקי אבן המתגלגל דהכי משמע לישנא דקרא ובנה שהוא מחובר בבנין: **אף היא הולכת.** ומתגלגלת למקום אחר ויאמרו שהטומאה היא שם ומטהרים טמאות ומטמאין טהרות שלא כדין: **למקום טהרה.** מדלא כתיב ובנה עליו ציון משמע שאפילו על מקום טהרה שאצלו מציינין דאל"כ אינו מרגיש עד שיבוא על הציון וכבר נטמאו הטהרות לכך מרחיקין מקצת כשיבוא על הציון מרגיש בטומאה שלפניו ואינו הולך לשם: **מכאן לציון.** שעושין סימן: **ה"ג תני מלא אבן וכו' אע"פ שאינו ראשי.** שהרי צריך להרחיק הציון מן הטומאה כל שהוא כדפרישית בסמוך וכשהטומאה תחת האבן הרי כל האבן מטמא באהל: **ה"ג אני אומר מת קמלוץ והיה נתון תחתיה** וכ"ה במו"ק. וה"פ מת שמרגלותיו מונחים אצל ראשו ונקבר שלא כדרכו ולא היה מחזיק מקומו יותר מן האבן הלזה ואפילו האבן קטן: **קמלוץ.** פי' שנקמץ ואינו מחזיק הרבה וחבירו בפסחים פ' כילד צולין דף פ"ו: **היו שתים.** אבנים מצויינות וריוח ביניהן: **עליהן טהור.** שאני אומר מפני הטומאה שביניהן ציינו עליהן: **אם היה חורש בינתיים.** המקום שבין שני האבנים היה חרוש: **הרי הן כיחידות וביניהן טהור.** דמסתמא לא היה שם טומאה שאין חורשין מקום הטמא: ה"ג ותחתיהן טמא: **שמא נתעכל הבשר.** נמצא מטמא טהרות שלא כדין: **ולא נמצא מטמא טהרות למפרע.** כל זמן שלא נתעכל והוא לא ידע ויעבור עליו ומפסיד טהרותיו: **מוטב שיתקלקלו בו לשעה.** עד שיתעכל: **ואל יתקלקלו בו לעולם.** דכשיעשו ציון יסברו לעולם שעדיין הטומאה שם וישרפו עליו קדשים שיעברו עליו בשוגג או בלילה:

הלכה ב מתני' משרבו עוברי עבירה. מפרש בגמרא: **גמ' שהיו מנכשין שדותיהן.** דכשנוטלין הכלאים מאליו היה מתנכש: **שהיו נהנין מן הכלאים.** שמשליכין לפני בהמתן: **וכל אשר לא יבא.** בעזרא כתיב: **מנין שהיא פטורה מן המעשרות.** שביד ב"ד להפקיר שדה שתהא פטורה מן המעשרות: **לא בשביעית.** לפי שמאריכין עליהן איסור עבודת קרקע ויד הכל שולטת על הספיחין ולא ימצאו לקרב העומר ושתי הלחם: **ולא במוצאי שביעית.** בשמינית לפי שכלה הישן ומאריכין עליהן איסור חדש וכדמפרש בסמוך: **וחדש אחד.** שחכמים מוסיפין בעיבורם בשביעית וכי אינו פוטרים הפירות ממעשרות ואם"ד הפקר ב"ד אינו פוטר ממעשרות למה יהא מעובר אם עיברוהו בשביעית: **עד כדון שביעית.** הניחא שביעית שאין מעברין משום שתי הלחם והעומר וכדפרישית: **מוצאי שביעית.** מאי טעמא אין מעברין ואיידי דאייתי להך ברייתא פירשה ולקמן מסיק פירכא לראיה זו דמייתי מינה דב"ד מפקירין: **עד שלא התיר ר' להביא ירק מחו"ל לארץ.** שחששו שמא יביא עמהן גוש מארץ העמים שמטמא במגע ובמשא ויטמא טהרות של א"י: **אבל משהתיר ר' להביא ירק.** וכ"ש תבואה: **היא שביעית היא של שאר שני שבוע.** דלעולם מותר לעבר שהרי לא יאכלו הספיחין שיוכלו להביא תבואה מח"ל: **שהיו השנים כתיקנן.** וישראל שרוין על אדמתן ובהמ"ק קיים אבל בזמן הזה שאין בהמ"ק קיים והארץ ביד נכרים אין חילוק בין שביעית לשאר שני שבוע דלעולם מעברין אפילו בשביעית: **אין מן הדא וכו'.** אדלעיל קאי דר' יונתן דייק דהפקר ב"ד פוטר מן המעשר וקאמר ר' אבון דמהא ליכא למשמע דמדאורייתא מוסיפין חדש העיבור אלא דבשביעי' מדחין אותו ואם עיברוהו עשו כדינא דאורייתא ועברו אתקנת חכמים: **שמרהו.** שיבא החדש הזה בחידושו ולולי תוספת החדש הזה היה חג פסח לפעמים בימות החמה ופעמים בימות הגשמים: **והיידא אמר דא.** והיכן אמר דבר זה דב"ד פוטרין מן המעשרות: **גדיש שלא ליקט.** מתני' הוא בריש פ"ה דפיאה וה"פ מי שאסף והגדיש את העומרים למקום אחד בתוך השדה שעדיין לא לקטו שם העניים את הלקט כל השבלים: **הנוגעות בארץ**

משנת אליהו

הלכה ב **שהיו השנים כתיקונן.** עי' רש"י תענית י"ד ב' ד"ה אימת וברש"י סנהדרין י"א ב' ד"ה וזמן שאביב:

מסורת הש"ס

א) (מו"ק פ"א הל"ב) (תוספתא שם פ"ב) ועי' בבלי מו"ק יד ב, ב) נ"א האימוס, ג) נ"ל אותו, ד) מו"ק ב א, ה) עיין תוס' מו"ק ו. ד"ה ואכלאים. (גליון הש"ס), ו) שם ו א, ז) ירוש' סוטה פ"ט הלכה א ומו"ק פ"א הלכה ב ופ"ה ממעשר שני הל"א, ח) מו"ק ה א, ט) תוספתא פ"א, י) ע"ש ו א, כ) תוספ' פ"א, ל) מו"ק ה ב, מ) (מו"ק ו ב), נ) [מו"ק ו:], ס) את, ע) גיטין לו ב [ירו' פאה פרק ה הל"א] יבמות פט ב, פ) סנהדרין יב א, צ) אבון, ק) ירושלמי שביעית פ"ו הל"ד ונדרים פ"ו הל"ח וסנהדרין פ"א הל"ב, ר) סנהדרין יב א, ש) שם יג ב, ת) ס"א הדא דאת, א) פיאה פ"ה מ"א,

עין משפט
נר מצוה

ט א מיי' פ"ז מיו"ט הל"א יב ופי"ג מסנהדרין הלכה ה:
י ב מיי' פרק ח מערכין הל"א:
יא ג מיי' פרק ח מטומאת מת הלכה ט:
יב ד מיי' פרק ב מכלאים הל"ז:
יג ה מיי' פרק ח מטומאת מת הלכה ט:
יד ו מיי' שם הל"א:
טו ז מיי' פרק ב מכלאים הלט"ז:
טז ח מיי' פרק כד מסנהדרין הל"ו טוש"ע חו"מ סי' ב סעיף א בהג"ה:
יז ט מיי' פרק ד מקידוש החודש הלכה טו:
יח י מיי' שם הל"א:
יט כ מיי' פרק ד ממתנות עניים הלכה ו:

נוסחת הבבלי

(א) ועורפין עגלה ערופה ושורפין את הפרה: (ב) לא סגי ציינו באדר: (ג) ר' יעקב בריה דבת יעקב בשם ר' נחוני' דברת חורן ר' יוסי אמרי לה בשם ר' יעקב ברי' דרב אחא בשם דר' נחוניא דברת חורן ר"ח ור' עזיה ברי' דרב נחוניא דברת חורן וטמא כו': (ד) למקום טהרה (אלא טהורים) ציון: (ה) ר' איסטי בר סוניא: (ו) היו עוקרין ומשליכין כו': (ז) את כל השדה כולה: (ח) מן הכלאים התקינו שיהו משליכין כו': (ט) ר' נתן בר' יצחק ב"א משמע ליה: (י) הוא ניחא בשביעית במוצאי שביעית כו':

ציון ירושלים

מפרקין את המנעל מע"ג המים. עי' פי' המשנה להרמב"ם ובש"ק גרים מעל גבי האימוס.

הגהות הגר"א

[א] ה"ג מתקנין את הדרכים תמן תנינן משקין בית השלחין וכו'. והיא בריש מו"ק ומהדר הכא לפרושי מתני' דהתם משום ג' דברים דקשיא להו מהכא להתם: [ב] מת היה נתון: [ג] ל"ג תני אין מעברין וכו': [ד] ה"ג היא מוצאי שביעית היא שאר שני שבוע וה"פ דלעולם מעברין דלא איכפת להם מה שנאריך איסור חדש דבלא"ה אינה ראויה עדיין לאכול:

תורה אור השלם

1. וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא: ויקרא יג מה
2. וְעָבְרוּ הָעֹבְרִים בָּאָרֶץ וְרָאָה עֶצֶם אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוּן עַד קָבְרוּ אֹתוֹ הַמְקַבְּרִים אֶל גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג: יחזקאל לט טו
3. וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה: עזרא י ח
4. שָׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה: דברים טז א

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הרי הן של עניים. דספק לקט הן: ה"ג דבית שמאי היא ברם כבית הלל עניים מעשרין ואוכלין אמר רבי יוסי שמענו שהוא פטור מן המעשרות ד"ה משום קנס. וה"פ מתני' אתיא כב"ש דאמר הפקר לעניים הפקר ולפיכך פטורין מן המעשר אבל כבית הלל אין לו דין לקט וחייבין במעשרות ורבי יוסי אמר שמענו שאפילו כבית הלל אתיא מתני' דכיון דקנסו רבנן והפקירו השבלים שנוגעות בארץ הרי הוא כהפקר ב"ד ופטור מן המעשרות:

הלכה ג מתני' שולחנות. שם לשלחן שלפני השלחני שמקבל עליו וכן קורין החלפני שלחני בכל המשנה: במדינה. בירושלים וי"מ בכל ערי ישראל חוץ לירושלים והיו מחליפין מחצית השקל לכל מי שצריך: ישבו במקדש. לפי שהיה הזמן מתקרב היו יושבין במקדש כדי שימהרו להביא ולי"מ במקדש היינו בירושלים: התחילו למשכן. ומוציאין העבוט מביתו של מי שלא הביא שקלו: לוים. לאפוקי ממ"ד כל דעבר על פקודייא: אבל לא נשים. ונתנו איש כופר נפשו כתיב ולא אשה: ולא עבדים. דילפינן לה לה מאשה: וקטנים. אפילו הביא שתי שערות והוא פחות מבן עשרים: שוב אינו פוסק. אביו מלשקול בשבילו שאומרין לו מאחר שנתת עליו בשנה שעברה והעמדת עליו זאת המצוה תן עליו תמיד עד שיגדל ולא תפסוק: ואין ממשכנין את הכהנים. אע"פ שחייבין במחצית השקל: מפני דרכי שלום. מפרש בגמ': כל כהן ששוקל אינו חוטא. ואע"פ שאינו חייב לשקול וסד"א אם שוקל נמצא קרבן צבור קרב משל יחיד קמ"ל דאינו חוטא לפי שהוא מוסרו לציבור לגמרי: לעצמן. להנאתן ולא היא דחייבין לשקול אלא שעומר ושתי הלחם לוקחין משקלי ישראל לבדן: גמ' הא לתבוע תובעין. מן הנשים ועבדים וקטנים דדוקא אין ממשכנין אותן: הדא דתימר. שתובעין מן הקטנים דוקא כשהביא שתי שערות אע"ג שלא הגיע לכלל שניו: אבל אם לא הביא שתי שערות. ולא הגיע לכלל שניו אפילו תובעין לא: ולמשכן אין ממשכנין עד שיביא שתי שערות. ויגדיל שיגיע לכלל שניו ל"א ה"ג ולמשכן אין ממשכנין עד שיהיה בן כ'. ולפ"ז ניחא הכל אף הסוגיא דלקמן (הלכה ד'): כיני מתניתא. כן צריך לפרש מתני' דדרכי שלום היינו מפני הכבוד לפי שעבודת הקרבנות עליהם וכי היכא דלא ליתי לאנצויי ולי נראה מפני הכבוד היינו שמחויבים לנהוג בהם כבוד דכתיב וקדשתו ואיסורא ליכא דכיון דתנאי ב"ד הוא על העתיד לגבות הם מחלו להכהנים: י"ב שבטים יתנו. זה בגימטריא שנים עשר והכהנים והלויים בכלל: כן משיבין חכמים לר"י. דחכמים סוברים דלריב"ז מותר להביא משקלי הכהנים עומר ושתי הלחם שלא נאמר וכל מנחת כהן אלא במנחת כהן יחיד אבל לא במנחה שיש לו בשותפות עם הצבור: חטאת יחיד מתה וכו'. כמו דמצינו שיחיד חלוק מצבור שחטאת יחיד מתה ואין חטאת צבור מתה ה"נ איכא לחלק בין מנחת יחיד למנחת צבור: וקשיא וכו'. הש"ס לא סיים למילתיה דר' טבי ומקשי עליה א"כ הא דקאמר בסמוך והוא מותיב לון שינוייא הוא וכאלו קאמר אלא: שאין חטאת וכו'. מתני' היא בפ"ו דיומא: והוא משיב להן. וכי שקלים לאו נדבת יחיד הן ולמה יביא מהן עומר ושתי הלחם: כל דעבר בימא יתן. דהיינו כהנים ולויים וישראלים שכולן עברו בים סוף: על הפקודים. היינו בין אותן שנמנו לבדן בין אותן שנמנו עם ישראל יתנו תרומת ה' והא דכתיב בפרשת ואלה פקודי וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' דמשמע דהכהנים ולויים לא נתנו היינו בתרומת האדנים אבל בתרומת שקלים לקרבנות צבור הושוו כולן: כל דעבר על פיקודייא. וכהנים ולויים לא עברו במנין לפני משה אלא הוא הלך לפתחי אהליהם ומנה אותן:

הלכה ד מתני' קני זבין וזבות. תורים ובני יונה שזבין וזבות מביאין ובכותיים איירי אבל בנכרים אין זבין וזבות: כל שהוא נידר ונידב מקבלין מידן. דכתיב איש איש לרבות נכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל: וכן מפורש ע"י עזרא.

בשם ר"ש בן לקיש דב"ש[א] היא דאי כב"ה עניים (א)אוכלים ומעשרין וא"ל ר' יוסי שמענו שהוא פטור ממעשר ד"ה משום קנסא:

הלכה ג מתני' [א]בחמשה[ב] עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה בכ"ה ישבו במקדש משישבו במקדש התחילו למשכן [ב]את מי ממשכנין לוים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים אבל לא נשים ועבדים וקטנים וכל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק [ג]אין ממשכנין את הכהנים מפני דרכי שלום אמר[ג] ר' יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כי [ד]אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשים מקרא זה לעצמן [1]וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו (הם) היאך נאכלין: **גמ'** אין ממשכנין את הקטנים: הא[ד] לתבוע תובעין (ב)הדא דתימר בשהביא שתי שערות אבל אם לא הביא ב' שערות לא בדא [א] ולמשכן אין ממשכנין [א](עד שיביא שתי שערות) אע"פ שהביא ב' שערות כיני [ה]מתני' אין ממשכנין את הכהנים מפני דרך הכבוד: אמר ר' יהודה העיד כו': א"ר ברכיה טעמא דר' יוחנן בן זכאי [2]זה יתנו י"ב שבטים יתנו ר' טבי בשם רב המנונא כן משיבין חכמים לר"י חטאת יחיד מתה [ה]אין חטאת צבור מתה מנחת היחיד קריבה כליל ואין מנחת הצבור קריבה כליל וקשיא משיבין לאדם דבר שאינו (ג)מודה בו דתנן[ו] שאין חטאת צבור מתה ר' יהודה אומר תמות והוא מותיב לן [ז]זו לא נדבת יחיד היא ואינון מתיבין ליה [ח]כיון שנמסרה לצבור כמי שהוא נדבת צבור כתיב [2]כל העובר על הפקודים ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר כל דעבר בימא יתן וחרנא אמר כל דעבר על פיקודייא יתן מאן דאמר כל דעבר בימא יתן מסייע לריב"ז מ"ד כל דעבר על פיקודייא יתן מסייע לבן בוכרי:

הלכה ד מתני' אע"פ שאמרו אין ממשכנין נשים ועבדים (ד)וקטנים אבל אם שקלו מקבלין מידן [י]הנכרי והכותי ששקלו אין מקבלין [ט]מהן ואין מקבלין מידם קני זבין וקני זבות וקני יולדות [ג] וחטאות ואשמות[י] [י]זה הכלל כל [כ]שנידר ונידב מקבלין מידן כל שאינו[ל] נידר ונידב אין מקבלין מידן וכן [מ]מפורש על ידי עזרא שנאמר [3]לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו ואלו

ריבב"ן

כל רכושו: משנה ג בט"ו בו שולחנות יושבות במדינה. בכל מקומות ישראל להחליף מעותיהם לצורך השקלים: [בכ"ה] ישבו במקדש. שבני הכפרין שהיו סמוכין לירושלים מחליפין שם: התחילו. הגבאין: למשכן. ליכנס לביתו וליקח משכון עד שיתן לו חצי השקל שהיו ממנין בכל עיר ועיר גבאין ממונין על כך ושופרות היו במדינה לקבץ שם הכסף כמו שהיו במקדש כדתנן לקמן: לוים וישראלים. אבל כהנים לא כדפרישית לקמן שלא היו רוצין ליתן משום שירי העומר: ולא קטנים. משכון לא היו לוקחין אבל לתבוע תובעין ומפ' בירושלמי כשהביא ב' שערות הקטן אז תובעין ממנו אבל לא ממשכנין וכל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו אע"פ שלא היה מחויב אינו פוסק מעתה וממשכנין עליו: תניא בתוספתא פ"ק נתמשכנו ישראל על שקליהן כדי שיהיו קרבנות צבור מהן. משל למי שעלתה לו נימא ברגלו הרופא כופתו ומחתך בבשרו בשביל לרפאותו כך אמר הקב"ה יתמשכנו ישראל על שקליהן [כדי] שיהא קרבנות צבור קרבין מהן מפני שקרבנות מכפרין ומרצין בין ישראל לאביהן שבשמים שכן מצינו בתרומת שקלים ששקלו ישראל במדבר שנאמר ולקחת את כסף הכפורים: ואין ממשכנין את הכהנים מפני דרכי שלום. אבל לתבוע תובעין ור' יהודה מפרש למה אין ממשכנין לפי שהיו סבורין שאין חייבין בשקלים שכל כהן שאינו שוקל אינו חוטא וא"ל ריב"ז אם אינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשין מקרא זה וטועין הם ומפרש בירושלמי אמר ר' טבי בשם רב המנונא משיבין חכמים לר' יהודה חטאת יחיד מתה אין חטאת צבור מתה. מנחת יחיד קריבה כליל ואין מנחת צבור קריבה כליל אע"ג דלרבי יהודה ס"ל חטאת צבור נמי מתה. ובהקומץ רבה פריך ולבן בוכרי כיון דלכתחלה לא מחייב לאתויי כי מייתי חוטא [הוא] דקא מייתי חולין בעזרה וה"ה דיש להקשות והלא אוכל שירי העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ומתרץ דמייתי ומסרי להו לצבור ומנחת צבור אינה קריבה כליל ואין כאן חולין לעזרה. ירושלמי כתיב כל העובר על הפקודים ר' יודה ור' נחמי' ח"א כל דעבר בימא יתן וחרנא אמר כל דעבר על פקודיא יתן מ"ד כל דעבר בימא יתן מסייע לריב"ז ומ"ד כל דעבר על פקודיא יתן מסייע לבן בוכרי דכהנים לא נמנו במנין ישראל מבן כ' שנה ולמעלה: משנה ד אבל אם שקלו מקבלין מידם. ירושל' הא לתבוע אין תובעין הכא את אמר תובעין והכא את אמר אין תובעין כאן בשהביא ב' שערות כאן בשלא הביא ב' שערות: הנכרי והכותי ששקלו מקבלין מידן. ירושלמי תיפתר כמאן דאמר כותי כנכרי: ואין מקבלין מידן קני זבות וכו'. ירושלמי וכי יש קני זבין וזבות בנכרים אלא רישא בנכרים וסיפא בכותים. הא דתני אין מקבלין אכותים קאי ואצטריך לאשמעינן משום דכותים עומדין בין ישראל ומקיימין מקצת מן המצות אעפ"כ אין מקבלין מהן ואע"ג דרבנן גזור שיהיו כזבין לכל דבריהם כדי שיהיו ישראל פרושין מהן ואין מקבלין מהן אלא דבר הנידר והנידב דכתיב איש איש מלמד שהנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל: לא לכם ולנו. כלומר אין לכם עמנו

מסורת הש"ס

א) בס"י איתא דב"ש היא וא"ל ר' יוסי כו' משום קנסא וכב"ה עניי' אוכלין ומעשרין, ב) מגילה כט ב, ג) ערכין ד א מנחות כא ב מו ב, ד) עי' לקמן הלכה ד, ה) ס"א תני, ו) יומא סב א, ז) תו, ח) מכיון, ט) מידן, י) ס"א אבל מקבלין מהן נדרים ונדבות, כ) שהוא נידר, ל) לא נידר ולא נידב, מ) הוא,

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פרק א משקלים הלכה ט:
כא ב מיי' שם הל"ז:
כב ג מיי' שם הל"י:
כג ד מיי' שם הל"ז:
כד ה מיי' פרק ד מפסה"מ הל"א:
כה ו מיי' פרק א משקלים הל"ז:
כו ז מיי' פרק ג ממעשה"ק הל"ג:

נוסחת הבבלי

(א) מעשרין ואוכלין אמר ר"י: (ב) הא כן כשהביא כו' לא כהדא אין כו': (ג) מודה בו שאין כו': (ד) וקטנים אם וכו':

הגהות הגר"א

[א] נ"ל אין ממשכנין עד שיהא בן עשרים. וכ"ה שיטת רוקח הגדול בסימן רל"ב וכ"ה שיטת הרע"ב ומדברי הרמב"ם בפירושו נראה דגרים כגירסא הישנה ועשה מתובעין וממשכנין חלוקה א' ואי אפשר להעמידה דהא מעיקרא דייק הדא דתימא בשהביא ב' שערות וקאי על הא דתנן אין ממשכנין אלמא ס"ל דבהביא ב"ש לתבוע הוא דתובעין אותו אבל אין ממשכנין אותו ואיך יחזור בו ויאמר דאין ממשכנין עד שיביא ב"ש ומיהו משיביא ב"ש ממשכנין אלא גי' הגאון ז"ל הוא העיקר וא"ש עם סוגיא דגמ' לקמן הא לתבוע כו' ועי' בת"מ כי הוא מאריך עוד ואני כתבתי רק הדברים הנוגעים אל הבנת גי' הגאון ז"ל:

ציון ירושלים

ובאמת שעיקר כפי' הק"ע וגירסתו שכן מצינו בפ"ק דביצה הל"ג אמרו בירושלמי תני אין מפרקין המנעל מע"ג האימום ביו"ט אבל מפרקין בחש"מ ועי' שבת קמ"א ע"ב שומטין המנעל מע"ג האימום בשבת. וכ"כ הרמב"ם בפ"ו משבת הי"ב וביאר המרכבת המשנה שם בח"א דמדכתב בהלכו' שבת תיבת בשבת דהוא מיותר הכוונה דוקא בשבת אבל ביו"ט לא עכ"פ בחוה"מ מותר לפרק. ובהג"ה בילה פ"ק הביא ג"כ דאין מפרקין ביו"ט אבל בחוה"מ מפרקין והוא מהירושלמי הנז:

(שייך לעמוד הקודם)

מניין שהפקר ב"ד הפקר דכתיב אשר לא יבא. בבבלי ביבמו' דפ"ט וכמה מקומו' הביא ג"כ דברי ר"א שילף מאלה הנחלות ויש"ש פ"י דיבמות סימן י"ט כתב דהא דר"א עדיף דלא תימא דוקא שיכולים להפקיר ולא להחליט לחבירו קמ"ל הך דר"א לכך למד ר"א מאלה …

גליון הש"ס

משנת אליהו

הלכה ג הא לתבוע כו' ואין ממשכנין עד שיהא בן עשרים. כך היא גירסת מרן הגאון נ"ע … כ"ה שיטת הרע"ב. ומדברי הרמב"ם בפירושו … קה א'. וא"א להעמידה דהא מעיקרא דייק הדא … מא ס"ל דבהביא ב"ש לתבוע הוא דתובעין אותו … בין עד שיביא ב"ש ומיהו משיביא ב"ש ממשכנין. … מן הלכה ד' הא לתבוע כו' ועי' תוי"ט במתני' … הכריחו לכך כו' היאך יפרש הירושלמי כו' ע"ש … עד בן כ'. לא כתב אלא דאין ממשכנין עד בן כ' … ן בתרומת אדנים וקרא קמא דלא כתיב מבן כ' … ריש גמ' ורמיז ג' תרומות בפ' שקלים כמ"ש אף … גבי שקלים מבן עשרים דלכל הכיא פרשתא פ' … ב בן כ' ההיא דרשא ל"ק בגמ' אלא אגב שהזכיר … עיקר דינא בשקלים הוא: כך משיבין חכמים. … שלכתחילה מיחייב לאתויי כי מייתי נמי חוטא

תקלין חדתין

שנוגעות בארץ הן של עניים: דב"ש היא. דאמר הפקר לעניים הפקר ולפיכך יכול להוסיף ופטור מן המעשר אבל לב"ה איך רשאי להוסיף וליתן הנוגעות בארץ לעניים בתורת לקט ולפטור מן המעשר ולכן עניים מעשרים ואוכלים. ואיכא דגרסי עניים ועשירים אוכלים. כלומר בתמיה וכי גם עשירים אוכלים זה ולב"ה בעינן עד שיופקר אף לעשירים: כד"ה משום קנס. דכיון דקנסוהו רבנן והפקירו הנוגעות בארץ הרי הוא כהפקר ב"ד ופטור ממעשרות וש"מ דהפקר ב"ד פוטר מן המעשר: מתני' שלחנות. החלפנים: היו יושבים במדינה. בירושלים וי"מ בכל ערי ישראל להחליף מחצית השקל להמביאים מטבע מדינתם: ישבו במקדש. לפי שהיה הזמן מתקרב ישבו במקדש כדי שימהרו להביא: התחילו למשכן. לשאינם מביאים: לא נשים. דאיש כתיב ולא אשה: ולא עבדים. דהוקשו לאשה: וקטנים. אפי' הביא ב"ש אם … מלשקול ע"י: הכהנים. אע"פ שחייבין במחצית השקל: מפני דרכי שלום. מפרש בגמ': גמ' הא לתבוע תובעין. מן הקטנים: לא בדא. … אין ממשכנין עד שיהא בן כ'. ושלש חילוקים בדבר. קטן שלא הביא ב' שערות אין תובעין אותו. הביא ב"ש תובעין אותו שנעשה בזה … עשרים דאז נעשה בר חיובא דאורייתא כדכתיב מבן עשרים שנה ולמעלה אף ממשכנין אותו: כיני מתני'. כמו תני: מפני דרך … דרכי שלום א"כ ישראלים נמי לא למשכנו דגבייהו מצינו בכ"מ שתיקנו חכמים מפני דרכי שלום ואפי' נכרים כדתנן להו סוף פרק … כבוד לכהנים יותר מישראלים אי משום וקדשתו אי משום שעבודת הקרבנות עליהם: מתני' אינו חוטא. ואע"פ שאינו מחויב … משל יחיד קמ"ל דאינו חוטא לפי שהוא מוסרו לצבור לגמרי: לעצמן. להנאתן א"נ לדעתם ורצונם דס"ל דהוא דרשה גמורה ולא … שהוא קרבן יחיד לפי שאינם רוצים ליתן אין מוסרין יפה: גמ' כך משיבין חכמים לר"י. דחכמים ס"ל כריב"ז והשיבו לר"י לסברתו … הרי כמו שחלוק צבור מיחיד בחטאת ה"נ חלוקים במנחה שמנחת יחיד קריבה כליל וא"כ חוטא נמי במה שנאכלת: וקשיא משיבין … היך האיך מזכירים בדבריהם לר"י דהא איהו פליג אף בחטאת ומשוה צבור ליחיד ולא חש לתרוצי כיון דעכ"פ מנחת יחיד קריבה כליל א"כ … חכמים: זו לא נדבת יחיד היא. כלומר לא דמי האי נדבה דשקלים לשארי נדבות יחיד דכולהו נדבות יחיד לא מסרי להו כלל לצבור … יחיד אלא כיון דלא מחייבו בהו לא מסרי להו לצבור יפה לכך לא הוי ממש כקרבן צבור לכך ס"ל לכתחילה לא ישקלו אבל מ"מ חוטא … נמסר. דס"ל דלא אזלינן בתר רצונם אלא דלמסרו ולכן ס"ל דכהן שאינו שוקל חוטא דכיון שישקול וימסור לצבור נעשה קרבן צבור … מי עברו בים וה"ק קרא כל העובר אשר עברו בי"ס על הפקודים בין שנמנו לבדם ובין שנמנו עם ישראל כולם יתנו תרומת ה' והא … בלא לוים ההיא בתרומת אדנים הוא דכתיב דלכ"ע אין לכהנים ולוים חלק בהם אבל האי קרא בתרומת שקלים לקרבן איירי: כל דעבר על … פקודים לפני משה אבל כהנים ולוים לא עברו לפני משה אלא הוא הלך לפתחי אהליהם ומנה אותם: מתני' מקבלין מידן. ובלבד שימסרו … חיד: קני זבין כו'. תורים ובנ"י: נידר ונידב. למזבח: מקבלין מידן. דתניא איש איש לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל: … לבד"ה אין מקבלין מידם: וכן מפורש על ידי עזרא. כשרצו הכותים לסייעם ושלחו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם והשיבום

… ין ואין ממשכנין וא"כ סיים דבהביא ב"ש ממשכנין ונראה דהירושלמי דהוא ר"י לשיטתו דס"ל בנדה דמ"ו תוך הזמן כלאח"ז ומעתה י"ל דזהו כונת … שומא ניניהו (ודלא כש"ק) אבל אם לא הביא ב"ש לא בדא דקטן גמור הוא ולמשכן היינו להוציא ממון מחזקתו עד שיביא ב"ש היינו שיביאם אחר י"ג … זהו ג"כ כוונת הירושלמי בהל"ה וז"ב ומיושב בזה מה שלא הביא הרמב"ם ז"ל ענין תביעה כלל כיון דקי"ל תוך זמן כלפני זמן ולכך אין כאן רק ב' … ילוקים ודו"ק: [ג] ועי' בכ"מ ולחם משנה ממעה"ק ה"ג:

תורה אור השלם

1. וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל: ויקרא ו טז 2. זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיְיָ: שמות ל יג 3. וַיֹּאמֶר לָהֶם זְרֻבָּבֶל וְיֵשׁוּעַ וּשְׁאָר רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לֹא לָכֶם וָלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ יַחַד נִבְנֶה לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרָס: עזרא ד ג

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

[א]ואלו שחייבין בקלבון לוים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים אבל לא כהנים ונשים ועבדים וקטנים השוקל ע"י כהן ע"י האשה ע"י עבד ע"י קטן פטור [ב]ואם שקל על ידו וע"י חבירו חייב בקלבון א' ור"מ אומר ב' קולבנות הנותן סלע ונוטל שקל חייב שני קולבנות [ג]השוקל על יד עני ועל יד שכינו ועל יד בן עירו פטור ואם הלוון חייב [ד]האחין(א) השותפין שחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה וכשחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון וכמה הוא קלבון מעה כסף דברי ר"מ וחכ"א [ה]חצי מעה: **גמ'** אע"פ שאמרו כו' הא לתבוע אין תובעין הכא את אמר תובעין והכא את אמר אין תובעין כאן בשהביא ב' שערות וכאן בשלא הביא ב' שערות: הנכרי והכותי כו'. א"ר בא (ביבא) תיפטר כמ"ד כותי כנכרי דאתפלגין(ב) כותי כנכרי דברי רבי רשב"ג אומר כותי כישראל לכל דבר (א)אמר ר' לעזר מתני' בנכרים הא בכותים לא ותני(ג) כן [1]אדם [א] לרבות את הגרים מכם [ו]להוציא את המומרים מתני' פליגי על ר' אלעזר אין מקבלין מידם קני זבין וזבות קני יולדות וכי יש קני זבין וזבות בנכרים [א]אלא רישא בנכרים וסיפא בכותים [ב](והא כיני) כן הוא רישא בנכרים וסיפא בכותים אמר(ד) ר' יוחנן [ז]בתחלה אין מקבלים מהן לא דבר מסוים ולא דבר שאינו מסוים ובסוף מקבלין מהן דבר שאינו מסוים ואין מקבלין מהן דבר מסוים רשב"ל אמר בין בתחילה בין בסוף אין מקבלין מהן לא דבר מסוים ולא דבר שאינו מסוים (ב)מתני' פליגי על רבי יוחנן אין(ה) אין מקבלין מהן הקדש ונדבה לבדק הבית פתר לה בין בתחלה בין בסוף [ג]ובלבד דבר [י]מסוים (נ"י פתר לה במסוים שאפילו מעותיו יוליכם לים המלח). רשב"ל אמר בין בתחלה ובין בסוף אין מקבלין מהם לא דבר מסוים וכו': מתני' פליגי על רשב"ל דתני הכל(ו) שוין [ח]שהן נודרין ונידרין פתר לה עולה [ג] ניחא נודרין עולה (ג)נידרין עולה (לא) [ד]אלא [ג] כשאמר ישראל הרי עלי עולה ושמע נכרי ואמר מה שאמר זה עלי: (ד)[ה]ואינו(ז) מביא עמו נסכים ומותר נסכים לא לכלי שרת אינון נמצא מביא דבר מסויים התיב רבי יוסי בר רבי בון והא תנינן [ט]נערכין ועורכין לא לבדק הבית אינון היך מה דאת אמר תמן לשמים הוא מתכוין ומאליהן הן באין [י]לבדק הבית כן את אמר אף הכא לשמים הוא מתכוין ומאליהן

כשרלו הכותים לסייען ושלחו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם השיבו להם לא לכם ולנו לבנות בית בשותפות לאלהינו ולכם אין חלק ולדקה וזכרון בירושלים: **קולבון.** כלומר דבר קל מועט שמוסיפים על מחלית השקל כשרולין ליקח מן השלחני ב' חלאי שקלים בעד שקל שלם: **השוקל ע"י אשה וכו' פטור.** כגון שהלוה להם דכיון דפטורין הן לא מחייבי בקלבון ואי לא הלוה להם אלא שפורע בשבילם אפי' שוקל בשביל בר חיובא פטור מן הקלבון כדלקמן: **ואם שקל על ידו וע"י חבירו.** בשהלוהו איירי ושוקל שקל שלם מחלית השקל בשבילו ומחלית השקל שמלוה לחבירו חייב קולבן א' דסבר הנותן מחלית השקל הקצוב בתורה פטור מן הקלבון וכ' ששקלו שקל שלם אין נותנין אלא קלבון אחד: **רמ"א ב' קלבונות.** דסובר ר"מ השוקל מחלית השקל חייב בקלבון הלכך שנים ששקלו שקל שלם חייב ב' קלבנות: **הנותן סלע.** דהיינו שקל שלם לשלחני של הקדש ונוטל ממנו מחליתו ושקל האמור כאן היינו מחלית השקל: **נותן ב' קלבונות.** מפרש בגמ': **גמ' הא לתבוע אין תובעין.** מדקתני אם שקלו מקבלין מידן משמע אם שקלו מעלמן מקבלין אבל אין תובעין מהן וקשיא הכא אמרינן שאין תובעין וברישא תנן אין ממשכנין נשים ועבדים וקטנים דמשמע אבל תובעין מיהת: **כאן.** רישא איירי בקטן שהביא שתי שערות ותובעין וסיפא בקטן שלא הביא שתי שערות דאפי' תובעין נמי לא: **תיפתר.** תפרש דמתני' אתיא כמ"ד דכותי כנכרים לפיכך אין מקבלין ממנו: **דאיתפלגון.** דפליגי: **מתני' בנכרים.** דוקא הוא דאין מקבלין מידן אבל מכותיים מקבלין: **ותני כן.** ותניא נמי הכי: **אדם.** כי יקריב מכם קרבן ודרשינן אדם לרבות את הגרים וקשיא ל"ל קרא תיפוק ליה דלא גרע מנכרים דאיתרבו מאיש איש שנודרים נדרים ונדבות אלא לאשמועינן דהא דכתיב מכם למעט מומרים דוקא מומרים מישראל אבל מגרים אפי' ממומרים מקבלין וה"ק מכם בכם חילקתי אבל בגרים לא ואי לא כתיב אדם ה"א בכם חילקתי ולא באומות כדאיתא פרק קמא דחולין והשתא מכותים אע"פ שחזרו לסורם מקבלין מהן וא"ת הא אדם גבי נדבה כתיב וע"כ לומר דשקלים לנדבה דמיין א"כ למה אין מקבלין מנכרים דהא כתיב איש איש י"ל דכתיב גבייהו דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה: **ופריך מתני' פליגא וכו'.** כלומר סיפא דמתני' קשיא לר"א: **וכי יש קיני זבים בנכרים.** הא בני ישראל כתיבי בפרשה אלא ודאי דסיפא בכותיים שהיו גרים וכיון שחזרו לסורם קמ"ל דאין מקבלין מהן וקשיא רישא בעכו"ם וסיפא בכותיים: **ומשני והא כיני.** כלומר יהי כן רישא בנכרים וסיפא בכותיים: **בתחלה.** בתחלת הבנין אין מקבלין מהן שום דבר דשמא לרפיון המלאכה מתכוונים: **ובסוף.** לחזק את בדקיו: **ה"ג מקבלין מהן דבר שאינו מסוים ואין מקבלין מהם דבר מסוים.** וה"פ דבר שאינו מסוים כגון מים ומלח ודבר מסוים דבר שנראה בעין אין מקבלין מהן דגנאי הוא ועוד שמתפארים בו: **הקדש נדבה לבדק הבית.** ולא מפליג בין תחלה לסוף ובין דבר מסוים לשאינו מסוים: **ה"ג ובלבד דבר מסוים.** וה"פ ברייתא איירי דוקא בדבר מסוים: **מתני'.** דפ"ק דערכין קשיא על רשב"ל: **הכל שוין וכו'** ברישא תנן נכרים רמ"א נערך אבל לא מעריך ר"י מעריך אבל לא נערך זה וזה מודים שנודרין ונידרין ונודרין היינו דמי פלוני עלי ונידרין דמי עצמו עלי או שאמרו אחרים דמי פלוני עלי והכל לבדק הבית שמעינן דמקבלין מהן: **ומשני פתר לה.** הא דנודרין ונידרין היינו עולות אבל לבדק הבית לא: **ופריך הניחא נודרין.** איכא לאוקומי בעולה אלא נידרין ליכא למימר בעולה דאם הישראל מדירו שיתן עולה מי ישמע לו הנכרי: **ומשני לא כשאמר הישראל וכו'.** וה"ז כאילו הישראל מדירו שהרי ע"י נדר הישראל הוא מתחייב: **ופריך ואינו מביא.** הנכרי עם העולה נסכים בתמיה וכיון שצריך להביא נסכים א"א שלא יהיה מותר ותנן לקמן מותר הנסכים לכלי שרת: **ומשני נמלא מביא דבר מסוים.** כלומר וליטעמך הא אף לר' יוחנן קשיא הרי מביא דבר מסוים דכלי שרת דבר מסויים הן: **התיב ר"י בר בון.** לתרוצי לרבי יוחנן: **וערכין לא לבדק הבית איינו.** בתמיה ותקשי לך מתני' גופא: **היך מה וכו'.** ע"כ לומר דהתם לא מיקרי דבר מסוים כיון דלבו לשמים כלומר לגבוה ואנן לבדק הבית יהבינן ליה ה"נ במותר הנסכים כיון שהוא נותן להקריבן לגבוה וממילא ניתותרו ויהבינן

ריבב"ן

לבנות בית אלא אנחנו לבד. גרסינן בערכין פ"ק תני חדא נכרי שהתנדב נדבה לבדק הבית מקבלין אותה ממנו ותניא אידך אין מקבלין אותה ממנו אמר ר' אילא אמר ר' יוחנן ל"ק הא לכתחלה הא לבסוף דאמר ר' אסי אמר רבי יוחנן בתחלה אפילו מים ומלח אין מקבלין מהם פירוש משום רפיון שמא יתכוונו לרפות ידי עושי המלאכה. לבסוף לאחר שנגמר בנין הבית דבר מסויים אין מקבלין מהן דבר שאינו מסויים מקבלין מהן היכי דמי דבר המסויים אמר רב יוסף כגון זו אמה כליא עורב פי' כל דבר הנראה למקדש אין מקבלין מהן לפי שלא יהיה להם חלק וזכרון בבית כדכתיב ולכם אין חלק וזכרון בירושלים: **אלו חייבים בקלבון לוים וישראלים אבל כהנים לא [השוקל] ע"י העבד ע"י הקטן פטור.** הואיל שהן עלמן פטורין אם אחרים שקלו על ידיהן נמי פטורין אע"פ שבאו מיד אדם המחויב בקלבון לעלמו. **על ידו ועל ידי חבירו חייב בקלבון אחד.** על עלמו ולא במה שנתן חלי שקל חבירו: **ר"מ אומר ב' קולבנין.** ירושלמי אע"פ שאין שקלו תורה קלבנו תורה כלומר אעפ"י שלא נתחייב ליתן השקל על חבירו הואיל שנותן יתן גם הקלבון סבר (כר') [ר"מ] בנותן שקלו שלם שפטור מן הקלבון פי' אם נתן שקל שלם ולא נתן בתורת קלבון ההוספה אפי' הכי פטור בקלבון: אמר רבי מאיר כמין מטבע אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא הכבוד והראהו למשה ואמר זה יתנו כזה יתנו: **נתן סלע ליטול שקל חייב ב' קולבנות.** ירושלמי אמר ר' אלעזר דר' מאיר דאמר דאחד שקל שהוא נותן ואחד שקל שהוא נוטל רב אמר ד"ה היא. אחד שקל שהוא נוטל ואחד לדבר תורה. הנותן סלע פי' בינו ובין חבירו הואיל שחבירו ישלם לו חייב ב' קולבנות פ"א נתן סלע להקדש כדי ליטול שקל מן ההקדש: **השוקל ע"י עני ע"י שכנו.** משלו שנותן לו מתנה פטור מקולבון אעפ"י שלא לירפו (נ"א שירפו) עם שקלו ונתן סלע שלם: **אבל אם הלוון לו חייב.** דהוי כאילו הוא נתן לפי' יתחייב גם הוא בקולבון להלוות לו. ולת"ק דפליג לעיל על ר"מ אלטריך דאמרי לעיל על ידו וע"י חבירו חייב בקולבון אחד התם נתן לו מתנה אבל הכא שמלוהו חייב: **האחין השותפין שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה.** אם חלקו ממון אביהם אע"פ שחזרו ונשתתפו חייבין כל אחד ואחד בקולבון אעפ"י שהיה אביהן שוקל על ידן ופטור מן הקולבון אם היו קטנים פטורים דתנן לעיל על יד הקטן פטור ואם היו גדולים נמי פטור דתנן ע"י שכנו ע"י בן עירו פטור ובנו גדול כבן עירו דמי שלא היה אביו חייב עליו ואע"פ שעד עתה מתפוסת הבית לא פרע מהם אביהם קולבון עכשיו שחלקו חייב אע"פ שחזרו ונשתתפו לא אמרי' חזרה לתפוסת הבית כבתחלה. ופטורין ממעשר בהמה דת"ר בבכורות בפ' בתרא (דף נו:) יהיה לך ולא של שותפות יכול אפי' מתפוסת הבית ת"ל יהיה [פי' יכול] אפי' מתפוסת הבית יהיו פטורים ממעשר בהמה דכשותפות דמי ת"ל יהיה ופריך התם והא בבכור כתיב אם אינו ענין לבכור דאיתיה בשותפות דכתיב ובכורות בקרכם ולאנכם תנהו לענין מעשר בהמה: אמר ר' ירמיה פעמים שחייבין בזה ובזה ופעמים שפטורין בזה ובזה. פעמים שחייבין בקולבון ופטורים ממעשר ופעמים שחייבין במעשר ופטור מן הקולבון. חייבין בזה ובזה שחלקו בכספים ולא חלקו בבהמה פטורין בזה ובזה שחלקו בבהמה (פי' שם רש"י וחזרו ונשתתפו) ולא חלקו בכספים חייבין בקלבון ופטור ממעשר בהמה שחלקו בכספים וחלקו בבהמה חייבין במעשר בהמה ופטורין בקולבון. (מלאתי שם שלא חלקו לא בזה ולא בזה) : **שחלקו בכספים ולא חלקו בבהמה.** ירושלמי אמר ר' מנא הדא דתימא בשלא היתה בהמה רוב אבל אם היתה בהמה רוב הן הן עיקר נכסיו וחייבין בקולבון פי' רוב נכסיו הן בהמה. ר' אבון אמר ר' שמי בעי מפני שעשיתו כאדם אחד אצל מעשר בהמה את פוטרו מן הקולבון. פי' מתפוספת הבית מחייבתן במעשר בהמה (כלומר) [כמו] שלא חלקו כלל אתה פוטרו מקולבון א"ל לא שניא היא שהוא נותן סלע אחת שלמה. משמע מהכא דפטורין

משנת אליהו

הוא דקמעייל חולין לעזרה דמייתי ומסרן לצבור. וכאן האריך בסוגיא בלישנא יתירא וגי' הילקוט יותר מחוור כך משיבין חכמים לר"י מנחת יחיד קריבה כליל ואין מנחת לבור קריבה כליל. כיון שנמסרה לצבור כמה שהיא נדבת צבור ועי' לקמן רפ"ד ומש"ש: **וסיפא בכותים.** עיין ברמב"ם בפי' שכתב אין מקבלין קני זבים כו' ר"ל מיד הכותים אבל הנכרי אינו יודע בזה ואינו טורח לעולם

תקלין חדתין

לא לכם ולנו וגו': **גמ' הא לתבוע כו'.** מדייק מדקתני אם שקלו הקטנים מקבלין מידם משמע אם מעלמם שקלו מקבלין אבל אין תובעין מהן וקשיא דהכא אמר אין תובעין וברישא דקתני אין ממשכנין את הקטנים משמע הא לתבוע תובעין: **כאן כשהביא ב' שערות.** רישא דקתני אין ממשכנין את הקטנים הא לתבוע תובעין איירי כשהביא ב' שערות וסיפא דמשמע דאף לתבוע אין תובעין את הקטנים איירי כשלא הביא שתי שערות: **כמ"ד כותי כנכרי.** כלומר הא דקתני בכולה מתני' בין בשקלים ובין בקרבנות חובה אין מקבלין מידם קאי נמי אכותים דאפילו מכותים נמי אין מקבלין אפילו קרבנות חובה ואי קשיא לך אמאי אין מקבלין קרבנות מכותים תיפתר דאתיא כמ"ד כותי כנכרי: **דאתפלגון.** דפליגי: **כותי כנכרי דברי ר'.** ואתיא מתני' כרבי: **אר"א מתני' בנכרים.** הא דקתני בסיפא ואין מקבלין מידם קיני זבים כו' לא קאי רק אנכרים אבל מכותים מקבלין דבשקלים מוכח בהדיא מקרא דעזרא דאין מקבלין אף מכותים אבל קרבנות מקבלין מכותים ואתיא מתני' ככ"ע: **אדם לרבות את הגרים.** וכותים נמי גרי אמת הן: **מתני' פליגא אר"א.** דע"כ מוכח מסיפא דמתני' דכותי כנכרי דהא קתני אין מקבלין מידם קני זבין כו' וקני זבים וזבות ליתא בנכרים שאינם יודעים וטורחים בזה לעולם שיביאו קיני זבין דליתני אין מקבלין וע"כ הא דקתני אין מקבלין אכותים קאי וש"מ מידם ולקי אתרווייהו וסיפא קתני נמי אין מקבלין מידם ומוקמת לה בכותי לחודא מ"ש בשלמא דסיפא בנכרי דכותי לה ר"א לא תקשי לך רישא בנכרי וכותי וסיפא בנכרי לחוד ולא איירי

בכותי הנטפל לנכרים ברישא אבל למיגרע העיקר דהיינו נכרי דלאתחיל ביה קשיא: **כיני.** כלומר אין רישא בנכרי וסיפא בכותי: **א"ר יוחנן בתחלה.** בתחלת הבנין דחיישינן שמא לרפיון הם מתכוונים כדכתיב ויהי עם הארץ מרפים וגו': **לבסוף.** לחזק את בדק הבית דאין לומר רפיון ידים: **דבר מסויים.** דבר חשוב שניכר ונראה בעין אין מקבלין מידם דגנאי הוא ועוד שמתפארים בו ובערכין (ו' א') מפרש מסויים כגון אמה כליא עורב ושאינו מסויים אפי' מים ומלח: **אין מקבלין כו' לבד"ה.** ס"ד דמיירי בין בתחלה בין בסוף: **פתר לה בין כו'.** כלומר אבע"א הברייתא מיירי בין בתחלה בין בסוף ומיירי בדבר המסויים דוקא ואבע"א דמיירי בתחלה ולכך לא מפלגינן בין דבר המסויים לשאינו מסויים שבתחלה אפילו אם התנדב מעות יוליכם לים המלח. ול"ג ורשב"ל אמר דכבר נקט ותני ליה לעיל: **הכל שוין שנודרין ונידרין.** משנה היא בערכין ולענין ערכין בנכרים פליגי התם ר"מ ור"י וקאמר ושוין שנודרין ונידרין ובכל גוונא דאיירי מתני' אם בתחלה אם בסוף אם בדבר המסויים או אינו מסויים מ"מ קשיא לר"ל דהא איהו קאמר דאין מקבלין מהן כלל: **פתר לה עולה.** הא דתנן נודרין ונידרין היינו עולות אבל לבד"ה לא ור"ל נמי לבד"ה קאמר דאין מקבלין: **נידרין עולה מה.** מי מצית לאוקמיה נידרין בעולה דאם הישראל מדירו שיתן עולה מי ישמע לו הנכרי: ה"ג **כשאמר נכרי כו' מה שאמר זה עלי.** והיינו נידרין שע"י הנכרי נידר: ופריך **לא הביא עמה נסכים** כו' נמצא מביא דבר שאינו מסוים. וקשיא לר"ל: ולא לכלי שרת. הכא ר"ל: **פסיב ר"י בר בון.** לתרוצי לר"ל: **לא לבד"ה איינו.** והוי דבר מסויים ואפ"ה מקבלין אע"כ מאי אית לך למימר כיון דלאיהו לא נתכוין לבדק הבית אלא לשמים ומאליהן הן באין לבד"ה

מסורת הש"ס

א) בילה לט ב בכורו' נו ב חולין כה ב, ב) ירו' ברכות פ"ז הל"א, ג) תורת כהנים פ"ב, ד) ערכין ו א, ה) תוספתא פ"א ערכין ג., ו) ס"א שאינו, ז) ערכין ה ב, ח) עי' מנחות עג ב, ט) לכלי שרת,

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פרק ג משקלים הל"ב:
כח ב מיי' שם הל"ו ובכ"מ:
כט ג מיי' שם הל"ג:
ל ד מיי' שם הל"ד ופ"ו מבכורות הל"י:
לא ה מיי' פרק ג משקלים הל"ז:
לב ו מיי' פרק ג ממעה"ק הל"ד:
לג ז מיי' פ"ח ממתנו' עניים הלכה ח:
לד ח מיי' פרק א מערכין הל"א:
לה ט מיי' שם הל"ו:

נוסחת הבבלי

(א) א"ר אלעזר כו'. מתני' פליגא אר' אלעזר: (ב) מתניתא פליגא על ר"י דתני אין כו': (ג) נידרין עולה לא בשאמר: (ד) ולא הביא עמה נסכי' ולא לכ"ש כו':

הגהות הגר"א

[א] מלת אלא מיותר וכך צ"ל רישא בנכרי וכו': [ב] צ"ל כיני רישא וכו': [ג] ה"ג ובלבד שהוא מסוים. פתר לה בתחל' שאפי' מעותיו יוליכם לים המלח מתניתין פליגי על רשב"ל וכו' ול"ג ורשב"ל אמר וכו'. דכבר נקט ותני ליה לעיל: [ד] ה"ג כשאמר נכרי הרי עלי עולה ושמע ישראל וכו'. והיינו נידרין שע"י הנכרים נידר: [ה] ה"ג לא הביא עמה נסכים והביא אח"כ מקבלין הימנו ולא לכלי שרת אינון מותר נסכים נמצא מביא דבר שאינו מסויים. וקשיא לר"ל. והתיב ר"י בר בון והא תנינא מעריכין ונערכין ועורכין וכו'. לתרוצי לר"ל. לא לבדק הבית אינון וכו' והוי דבר מסוים ואפ"ה מקבלין אע"כ מאי אית לך למימר כיון דאיהו לא נתכוין לבד"ה אלא לשמים ומאליהן הן באין לבד"ה. ואינו אסור לר"י לקבל מהן אלא כשנותן להדיא לבד"ה ה"נ לר"ל:

גליון הש"ס

[א] עי' בקרבן אהרן שם ולק"מ ועי' ברמב"ם פרק ג' ממעה"ק ה"ה ועיין במהרי"ט ח"ב בחו"מ סימן קכה: [ב] עי' תוס' ערכין דף ו ע"ב ד"ה אלא ובתוי"ט שם ולמסקנת הירושלמי כאן יש ליישב קושיית התוס' ועי' ברמב"ם פ"א מערכין הל"א נראה שהיה לו פירוש אחר בדברי הירושלמי ומקורו נפתח לו: [ג] עי' הגר"א שהגיה. ועי' בירושלמי נזיר פ"ט הל"א נראה כגי' שלפנינו ע"ש:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות